



ATVIRUOSE JAUNIMO CENTRUOSE IR ERDVĖSE BESILANKANČIO JAUNIMO GYVENSENA BEI SVEIKATOS STIPRINIMO IR ATVIROJO DARBO SU JAUNIMU INTEGRALUMO RAIŠKA

(Tiriamąo darbo ataskaitos santrauka)

Tyrimo vadovė dr. A. Jociutė

Atsakingas vykdytojas M. Izokaitis

Tyrimo dalyvė J. Avelytė

Tyrimo vykdymo laikotarpis: 2018 m. sausis–gruodis

Tyrimo pagrindimas. Atviruose jaunimo centruose ir atvirose jaunimo erdvėse (toliau – AJC/AJE) veikla grindžiama nuostata, kad jaunimo neformalus ugdymas ir laisvalaikio užimtumas yra būtina socializacijos sąlyga ir veiksminga nusikalstamumo, psichoaktyvių medžiagų vartojimo ir kitokio netinkamo elgesio prevencija. Tačiau tikslinių jaunimo grupių gyvenamos tyrimų, kurie leistų identifikuoti sritis, keliančias daugiausia problemų ir kryptingai vykdyti sveikatos stiprinimo veiklą bei taikyti efektyvias ir mokslu pagrįstas tikslines sveikatos stiprinimo priemones, Lietuvoje trūksta. **Tyrimo tikslas** – įvertinti atviruose jaunimo centruose ir erdvėse besilankančio jaunimo gyvenimą bei sveikatos stiprinimo ir atvirojo darbo su jaunimu integralumo raišką.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti jaunimo gyvenimą.
2. Nustatyti sveikatos stiprinimo veiklas bei įvertinti sveikatos stiprinimo ir atvirojo darbo su jaunimu integralumą.
3. Įvertinti veiksmus, palaikančius ir trukdančius organizuoti ir įgyvendinti sveikatos stiprinimo veiklas.

Tyrimo metodika. Išskeltam tikslui pasiekti atlikti kiekybinis (jaunimo gyvenamos tyrimas) ir kokybinis tyrimai (3 sutelktos grupės diskusijos, kuriuose dalyvavo AJC/AJE specialistai bei savivaldybių visuomenės sveikatos biurų (toliau – VSB) specialistai, teikiantys sveikatos stiprinimo paslaugas vaikams ir jaunimui). Jaunimo gyvenamos tyrimo dalyvavo 606 jaunuoliai atrinktuose tyrimui AJC/AJE. Anketinei apklausai naudota 18 klausimų anketa, suskirstyta į tris klausimų grupes: sociodemografinės charakteristikos, jaunimo gyvenamos, bendri klausimai. Sutelktose grupėse diskusijose dalyvavo 13 AJC, 3 AJE ir 7 VSB atstovai. Diskusijų klausimų gairės apėmė šias pagrindines temas: sveikatos stiprinimo veikla ir jos integralumo raiška: veiksniai, sudarantys prielaidas ir trukdantys organizuoti ir įgyvendinti sveikatos stiprinimo veiklas.

Rezultatai. Kiekybinio tyrimo rezultatai parodė, kad AJC/AJE besilankančio jaunimo gyvenamos yra prasta. Per paskutines 30 dienų maždaug kas antras apklaustasis vartojo tabako gaminius, o alkoholinius gėrimus ir elektronines cigaretes vartojo maždaug 4 iš dešimties jaunuolių. Marihuaną ar hašišą vartojo 12 proc., o kitus narkotikus – 3,3 proc. jaunimo. Nustatytas žemas fizinis aktyvumas, kai didžioji dalis jaunuolių kasdien fiziškai aktyvūs būna trumpiau nei valandą, 17,3 proc. neužiima fizine veikla. Pusryčius valgo maždaug tik kas antras AJC/AJE jaunuolis, o bent kartą per dieną daržovių ir vaisių valgo tik kas ketvirtas. Nepaisant to, savo sveikatą puikiai arba labai gerai vertino beveik aštuoni iš dešimties jaunuolių.

Kokybinio tyrimo rezultatai parodė, kad sveikatos stiprinimo veikla AJC ir AJE vykdoma atsižvelgiant į jaunimo poreikius ir kontingentą. Veiklos integralumas nustatytas tiek planuojant,

tiek ir įgyvendinant veiklas, tačiau nevienoda apimtimi. Realiu jaunimo poreikio nustatymu grindžiamos AJC ir AJE veiklos, tačiau įgyvendinant sveikatos stiprinimo veiklas daugiau iniciatyvos rodo VSB. AJC ir AJE specialistai dažniausiai vykdo su fiziniu aktyvumu susijusias veiklas, VSB – veiklas psichikos sveikatos, psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos, lytiškumo ugdymo srityse, kurių įgyvendinimui reikalinga specifinė kompetencija.

Išskirti tokie sveikatos stiprinimo veiklą skatinantys veiksniai: finansai, laikas, žmogiškieji ištekliai, parama gaunama įstaigos viduje ir už jos ribų. Taip pat teigiamo vykdomos veiklos rezultato pamatymas bei pačio specialisto darbo įvertinimas kelia specialistų vidinę motyvaciją. Išteklių stoka ir negalėjimas užtikrinti veiklos tęstinumo dėl AJC/AJE specifikos, taip pat skatinančių veiksmų nebuvimas įvardinti kaip sveikatos stiprinimo veiklai trukdantys veiksniai.

Daugiau informacijos gali suteikti Higienos instituto Visuomenės sveikatos technologijų centro Visuomenės sveikatos tyrimų skyriaus specialistas Martynas Izokaitis, tel. 85 261 4184, el. paštu martynas.izokaitis@hi.lt